

POSTANOWIENIE

26 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 26 marca 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J.W. i B.W.

z udziałem Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w [...] i Skarbu Państwa-Starosty Powiatowego w B.

o zasiedzenie,

na skutek wystąpienia przez Sąd Rejonowy w [...]

postanowieniem z 11 marca 2025 r., I Ns 141/25,

o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu
z Sądem Rejonowym w [...].**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 11 marca 2025 r. Sąd Rejonowy w [...], w sprawie z wniosku J.W. i B.W. z udziałem Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w [...]. oraz Skarbu Państwa – Starosty Powiatowego w B. o zasiedzenie, zwrócił się do Sądu Najwyższego, na podstawie art. 44¹ k.p.c., o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Sąd wnioskujący w uzasadnieniu przedmiotowego postanowienia wskazał, że Sąd Okręgowy w [...], wyznaczył na wniosek Sądu Rejonowego w [...], na podstawie art. 44² pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Rejonowy w [...] do rozpoznania niniejszej sprawy. W ocenie Sądu wnioskującego do rozpoznania

sprawy powinien jednak zostać wyznaczony sąd spoza okręgu [...]. Jako okoliczność uzasadniającą wyznaczenie takiego sądu Sąd Rejonowy w [...] wskazał m.in. fakt, że sędziowie tego sądu pozostają w stałych kontaktach z sędziami Sądu Rejonowego w [...] wynikających z uczestnictwa w tych samych szkoleniach w ramach okręgu, konferencjach czy spotkaniach zawodowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek złożony przez Sąd Rejonowy w [...] nie zasługiwał na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. powinno mieć miejsce w sytuacji, gdy rozpoznanie sprawy w danym sądzie, bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości. Chodzi zatem, co do zasady, o tego rodzaju okoliczności, które są powiązane z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie z konkretnym sędzią (postanowienia SN: z 31 maja 2023 r., III CO 260/23; z 24 stycznia 2025 r., III CO 43/25). Wiąże się to z założeniem postrzegania sądu jako bezstronnego (zgodnie z paremią "*justice must not only be done, it must also be seen to be done*" - sprawiedliwość musi być nie tylko wykonywana, ale musi być również widziana, że jest wykonywana, zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 26 października 1984 r. w sprawie De Cubber przeciwko Belgii, ECLI:CE:ECHR:1984: 1026JUD000918680, § 26; postanowienia SN: z 16 maja 2023 r., III CO 329/23; z 24 stycznia 2025 r., III CO 43/25).

Art. 44² k.p.c., na podstawie którego swoje postanowienie wydał Sąd Okręgowy w [...], jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 44¹ k.p.c. Jeżeli bowiem wystąpi jedna z sytuacji określonych w art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c., to przedstawienie przez sąd właściwy akt sprawy sądowi nad nim przełożonemu a następnie przekazanie sprawy przez sąd przełożony innemu sądowi

równorzędnemu jest obligatoryjne (postanowienie SN z 21 grudnia 2022 r., III CO 1102/22).

W niniejszej sprawie wystąpiła sytuacja objęta hipotezą art. 44² pkt 1 k.p.c., w związku z czym Sąd Rejonowy w [...] wystąpił do Sądu Okręgowego w [...] o przekazanie sprawy do sądu równorzędnego.

Na podstawie wskazanego wyżej przepisu sąd przełożony ma kompetencję do wyznaczenia innego sądu równorzędnego, który może znajdować się zarówno w okręgu lub w apelacji tego samego sądu, który zwrócił się o przekazanie sprawy, jak też może znajdować się poza tymi obszarami. Sąd równorzędny, któremu sprawa została przekazana, staje się sądem właściwym miejscowo, rzeczowo i funkcjonalnie do rozpoznania sprawy (P. Feliga (w:) T. Szanciło (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458*¹⁶. Tom I, wyd. 2, Legalis 2023, komentarz do art. 44², nb. 9).

Sąd Okręgowy w [...] postanowieniem z 11 lutego 2025 r. postanowił wyznaczyć do rozpoznania sprawy inny sąd równorzędny z okręgu [...].

Powyższe postanowienie jest niezaskarżalne – przepisy k.p.c. nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia lub innego środka zaskarżenia od postanowienia wydanego na podstawie art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c.

Jednocześnie, żaden przepis nie zakazuje sądowi wyznaczonemu do rozpoznania sprawy na podstawie art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c. wystąpienia do Sądu Najwyższego, na podstawie art. 44¹ k.p.c., o wyznaczenie innego sądu równorzędnego z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości. Dopuszczenie takiej możliwości nie może skutkować przeprowadzaniem przez Sąd Najwyższy swoistej kontroli postanowienia właściwego Sądu wydanego na podstawie art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c.

Przeprowadzeniem takiej kontroli byłoby w istocie poddanie weryfikacji zgodnie z wnioskiem Sąd Rejonowy w [...] postanowienia wydanego przez Sąd Okręgowy w [...]. Tymczasem nie istnieją podstawy dla oceny tego, czy trafne są wątpliwości względnie zastrzeżenia odnośnie prawidłowości przekazania sprawy, na co wskazano w uzasadnieniu postanowienia z 11 marca 2025 r.

Wyznaczenie sądu równorzędnego na podstawie art. 44² k.p.c. powinno w założeniu ostatecznie rozstrzygać kwestię ustalenia sądu właściwego do rozpoznania danej sprawy, o ile nie wystąpią nadzwyczajne okoliczności przemawiające za odmiennym rozstrzygnięciem w tym zakresie i w odpowiedni trybie.

Niezależnie od powyższego w ocenie Sądu Najwyższego okoliczności wskazane przez Sąd wnioskujący nie uzasadniają przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu.

Fakt, że Prezes Sądu Rejonowego w [...] jest członkiem kolegium Sądu Okręgowego w [...], nie oznacza, że Sąd Rejonowy w [...] nie może być postrzegany jako sąd bezstronny. Prezes Sądu Rejonowego w [...] nie jest bowiem osobiście uczestnikiem postępowania, którego wniosek dotyczy, lecz reprezentantem Skarbu Państwa. Postępowanie nie dotyczy zatem interesów osoby pełniącej aktualnie funkcję Prezesa Sądu Rejonowego w [...].

Ponadto, za uwzględnieniem wniosku złożonego przez Sąd Rejonowy w [...] nie może przemawiać okoliczność, że sędziowie Sądów Rejonowych w [...] i [...] mają pozostawać ze sobą w stałych kontaktach wynikających m.in. z uczestnictwa w tych samych szkoleniach. Taka okoliczność może co najwyżej być ewentualnie podstawą uznania występowania uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności dotyczącej konkretnego sędziego i w konsekwencji być podstawą ewentualnego wyłączenia na podstawie art. 49 k.p.c. Jeśli w ocenie sędziego, któremu sprawa została przydzielona do rozpoznania, zachodzą okoliczności, które mogłyby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, to sędzia ten ma możliwość przedstawienia żądania jego wyłączenia. Odpowiednie uprawnienie przysługuje również w takich przypadkach stronom lub uczestnikom postępowania. Brak jest natomiast podstaw do przyjmowania z góry, *a limine*, że w stosunku do każdego z sędziów Sądu wnioskującego zachodzą okoliczności uzasadniające ich wyłączenie ze wskazanych przyczyn. Również z uzasadnienia postanowienia Sądu wnioskującego nie wynika, aby takie okoliczności występowały w odniesieniu do wszystkich sędziów tego Sądu, którym sprawa mogłaby zostać przydzielona do rozpoznania.

Fakt, że rozpoznanie sprawy może być dla sędziego niekomfortowe z uwagi na to, że uczestnikiem postępowania jest Skarb Państwa reprezentowany przez prezesa właściwego sądu, w żadnej mierze nie powinien prowadzić do konkluzji, że dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. Co więcej, to właśnie uwzględnienie wniosku złożonego przez Sąd Rejonowy w [...] i uznanie, że wskazane przez ten Sąd okoliczności wypełniają przesłankę „dobra wymiaru sprawiedliwości” mogłoby zaburzać postrzeganie Sądu jako organu bezstronnego i osłabiać zaufanie do sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania.

Przewidziana w art. 44¹ § 1 k.p.c. podstawa do wystąpienia do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu nie może zastępować innych, znanych procesowych instrumentów, przy wykorzystaniu których można osiągnąć gwarancję, że sprawa zostanie rozpoznana przez bezstronny sąd. Takim instrumentem procesowym od lat jest właśnie instytucja wyłączenia sędziego (postanowienia SN: z 14 lipca 2021 r., IV CO 119/21; z 24 stycznia 2025 r., III CO 43/25). O konieczności przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ k.p.c. nie przesądzają ewentualne przesłanki do wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy w stosunku do części, nawet istotnej, sędziów sądu występującego, gdyż podstaw jego stosowania nie należy utożsamiać z podstawami wyłączenia sędziego (zob. postanowienia SN: z 19 listopada 2020 r., V CO 213/20; z 16 marca 2023, III CO 1264/22; z 16 maja 2023 r., III CO 329/23). Nie można natomiast z góry zakładać, iż w rozpoznaniu sprawy sędzia może kierować się ocenami subiektywnymi, zamiast obowiązującego prawa lub by jego decyzja procesowa miała być poddana jakimkolwiek naciskom zewnętrznym (zob. postanowienia SN: z 7 grudnia 2016 r., II UO 6/16; 23 grudnia 2021 r., I CO 148/21; z 12 maja 2022 r., III CO 401/22; z 16 maja 2023 r., III CO 329/23).

Sąd wnioskujący nie przedstawił argumentów przemawiających na rzecz stanowiska, że wskazana wyżej instytucja jest w niniejszej sprawie niewystarczającym narzędziem do tego, aby sprawa została rozpoznana przez sąd spełniający wymagania standardu bezstronności.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[a.ł.]